

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI
Delegatura w Katowicach

LKA.410.003.06.2019

Pan
Jarosław Tobiasz
Kierownik
Środowiskowego Domu Samopomocy
w Rybniku
ul. Karłowicza 48

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

P/19/089 - Pomoc państwa realizowana w formie środowiskowych domów samopomocy udzielana osobom z zaburzeniami psychicznymi

I. Dane identyfikacyjne

Jednostka kontrolowana	Stowarzyszenie Oligos ¹ – Środowiskowy Dom Samopomocy w Rybniku ²
Kierownik jednostki kontrolowanej	Jarosław Tobiasz, Kierownik Środowiskowego Domu Samopomocy, od 1 listopada 2016 r. do nadal ³
	W okresie objętym kontrolą, tj. od 1 stycznia 2016 r. do dnia 31 października 2016 r., funkcję kierownika Środowiskowego Domu Samopomocy jednostki pełnił: Rafał Wajner.
Zakres przedmiotowy kontroli	1. Wykorzystanie środków na funkcjonowanie ŚDS. 2. Spełnianie przez ŚDS standardów usług świadczonych na rzecz osób z zaburzeniami psychicznymi oraz zgodność realizowanych zadań z obowiązującymi przepisami.
Okres objęty kontrolą	Lata 2016 – 2019 (do dnia zakończenia czynności kontrolnych ⁴)
Podstawa prawna podjęcia kontroli	Art. 2 ust. 3 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli ⁵
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Katowicach
Kontroler	1. Beata Olejnik, specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr LKA/41/2019 z 17 stycznia 2019 r.

(akta kontroli str.1- 5)

¹ W dalszej części *Stowarzyszenie*.

² W dalszej części *ŚDS* lub *Ośrodek*.

³ Zatrudniony na podstawie umowy o pracę na czas określony do 31 grudnia 2020 r.

⁴ Czynności kontrolne zakończono w dniu 22 lutego 2019 r.

⁵ tj. Dz. U. z 2019 r. poz. 489, dalej: ustawa o NIK.

II. Ocena ogólna⁶ kontrolowanej działalności

OCENA OGÓLNA

NIK ocenia pozytywnie działalność Ośrodka w zbadanym zakresie.

Uzasadnienie
oceny ogólnej

Ocenę pozytywną uzasadnia fakt, że w badanym okresie jakość i standard usług świadczonych przez ŚDS na rzecz osób z zaburzeniami psychicznymi odpowiadały standardom określonym w przepisach określonych w rozporządzeniu Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 9 grudnia 2010 r. w sprawie środowiskowych domów samopomocy⁷ zarówno pod kątem spełniania warunków lokalowych, braku barier architektonicznych dla osób poruszających się na wózkach inwalidzkich, odpowiednio wykształconego personelu oraz zajęć terapeutycznych indywidualnie dobieranych do potrzeb i możliwości podopiecznych.

Pozytywnie NIK ocenia również kompletność i rzetelność dokumentacji prowadzonej w ŚDS, potwierdzającej zakres realizowanych usług opiekuńczych oraz gospodarowanie środkami finansowymi otrzymywanymi na działalność Ośrodka, których rozliczanie odbywało się w sposób terminowy oraz zgodny z zasadami określonymi w umowach zawartych z miastem Rybnik na prowadzenie ŚDS.

Pozytywnie NIK ocenia też dokonanie przez ŚDS zakupu wyposażenia do terapii osób ze spectrum autyzmu i niepełnosprawnościami sprzężonymi metodą Tomatisa, co wzbogaciło wachlarz świadczonych usług terapeutycznych.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego oraz oceny cząstkowej⁸ kontrolowanej działalności

OBSZAR

1. Wykorzystanie środków na funkcjonowanie ŚDS

Opis stanu
faktycznego

a) W okresie objętym kontrolą Stowarzyszenie na realizację powierzonego mu zadania polegającego na świadczeniu usług opiekuńczych dla osób z zaburzeniami psychicznymi w formie ŚDS zawarło z Miastem Rybnik⁹ dwie umowy w trybie ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie¹⁰, odpowiednio w dniu 31 grudnia 2015 r. na okres od 1 stycznia do 31 grudnia 2016 r. oraz w dniu 23 stycznia 2017 r. na okres od 1 stycznia 2017 r. do 31 grudnia 2020 r. Postanowienia dotyczące stosowania przepisów ustawy z dnia 29 stycznia 2004 r. Prawo zamówień publicznych¹¹ przy dokonywaniu wydatków ze środków pozyskanych w wyniku podpisania powyższych umów zawarto w drugim z ww. dokumentów obowiązującym do 31 grudnia 2020 r., poprzez zamieszczenie stosownego zapisu w par. 18 „Postanowienia końcowe”.

(akta kontroli str. 6-24)

⁶ Najwyższa Izba Kontroli formułuje ocenę ogólną, jako ocenę pozytywną, ocenę negatywną albo ocenę w formie opisowej.

⁷ Dz. U. z 2010 r. nr 238, poz. 1586 ze zm. W dalszej części *Rozporządzenie ws. ŚDS*.

⁸ Oceny cząstkowe to oceny działalności w poszczególnych obszarach badań kontrolnych. Ocena cząstkowa może być sformułowana, jako ocena pozytywna, ocena negatywna albo ocena w formie opisowej.

⁹ W dalszej części *Miasto*.

¹⁰ Dz. U. z 2018 r. poz. 450 ze zm. w dalszej części Ustawa o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie.

¹¹ Dz. U. z 2018 r. poz. 1986, ze zm. w dalszej części *Pzp*.

b) Z tytułu podpisania ww. umów w latach 2016-2018 ŚDS otrzymał na bieżącą działalność kwotę 2 331 116,20 zł, z czego w 2016 r. – 608 640,00 zł¹², w 2017 r. – 692 201,20 zł¹³ i w 2018 r. - 1 030 275,00 zł¹⁴. W tym samym okresie ŚDS wydał na zadania określone w umowach 2 326 167,48 zł, z czego: 607 654,30 zł w 2016 r., 692 201,20 zł w 2017 r. i 1 026 311,98 zł w 2018 r. Niewykorzystane dotacje w 2016 r. i 2018 r. w wysokości odpowiednio 985,70 zł i 3 963,02 zł zwrócono na rachunek Urzędu Miasta, zgodnie z postanowieniami zawartych z Miastem umów (odpowiednio § 10 pkt 1 i §11 pkt 2) w dniu 13 stycznia 2017 r. z tytułu niewykorzystanej dotacji za 2016 r. i 15 stycznia 2019 r. z tytułu niewykorzystanej dotacji za 2018 r.

(akta kontroli str. 6-22; 129-130; 109-116; 134-153; 332; 364; 380-381; 400-401; 416-417; 431-432; 453; 456; 464)

Ponadto w okresie kontrolowanym w wyniku podpisania z Miastem Rybnik odrębnej umowy w dniu 25 września 2018 r. ŚDS otrzymał¹⁵ i wydał¹⁶ środki finansowe pochodzące z dotacji celowej w wysokości 4 000,00 zł na zakup szaf w ramach zadań związanych z rozwojem sieci ośrodków wsparcia dla osób z zaburzeniami psychicznymi¹⁷.

(akta kontroli str. 117-127)

Stowarzyszenie nie będąc właścicielem budynku, nie realizowało zadań o charakterze inwestycyjnym. Inwestorem prac remontowo-budowlanych¹⁸, wykonanych w listopadzie 2017 r. wewnątrz pomieszczeń budynku zajmowanego przez ŚDS był jego właściciel - Miasto Rybnik.

(akta kontroli str. 365-371)

c) Otrzymywane w latach 2016-2018 przez ŚDS transze dotacji, naliczane jako iloczyn ustalonej przez Wojewodę średniej miesięcznej wojewódzkiej kwoty dotacji na jednego uczestnika i liczby decyzji przyznających prawo do korzystania z usług Ośrodka, jednak nie większej niż ustalona z Wojewodą liczba miejsc utworzonych w ŚDS, były zgodne z danymi zawartymi w miesięcznych raportach i wynosiły:

- w 2016 r.¹⁹ w okresie od stycznia do grudnia 40 decyzji przyznających prawo do korzystania z usług ŚDS x 1 268,00 zł;

¹² Wraz z dwoma aneksami zwiększającymi kwotę dotacji na rok 2016 r. z dnia 24 czerwca 2016 r. (zwiększenie o 30 720,00 zł na podstawie decyzji Wojewody Śląskiego nr FBI.3111.129.3.2016 z dnia 16 maja 2016 r.) i z dnia 3 listopada 2016 r. (zwiększenie o 30 720,00 zł na podstawie decyzji Wojewody Śląskiego nr FBI.3111.129.15.2016 z dnia 6 października 2016 r.).

¹³ W 2017 r. podpisano trzy aneksy zwiększające plan dotacji na 2017 r.: w dniu 7 kwietnia 2017 r. o kwotę 68 160,00 zł na podstawie decyzji Wojewody Śląskiego nr FBI.3111.17.2.2017 z dnia 25 stycznia 2017 r.; w dniu 31 października 2017 r. o kwotę 634 000,00 zł na podstawie decyzji Wojewody Śląskiego nr FBI.3111.152.3.2017 z dnia 4 lipca 2017 r. oraz w dniu 18 grudnia 2017 r. o kwotę 63 907,20 zł na podstawie decyzji Wojewody Śląskiego nr FBI.3111.152.12.2017 z dnia 7 listopada 2017 r.

¹⁴ W 2018 r. podpisano cztery aneksy zwiększające plan dotacji na 2018 r.: w dniu 17 stycznia 2018 r. o kwotę 114 120,00 zł na podstawie decyzji Wojewody Śląskiego nr FBI.3111.248.2.2017 z dnia 23 października 2017 r.; w dniu 14 maja 2018 r. o kwotę 63 840,00 zł na podstawie decyzji Wojewody Śląskiego nr FBI.3111.25.2.2018 z dnia 25 lutego 2018 r. i nr FBI.3111.59.8.2018 z dnia 23 marca 2018 r.; w dniu 31 października 2018 r. o kwotę 68 400,00 zł na podstawie decyzji Wojewody Śląskiego nr FBI.3111.59.24.2018 z dnia 11 września 2018 r. oraz w dniu 28 listopada 2018 r. o kwotę 23 115,00 zł na podstawie decyzji Wojewody Śląskiego nr FBI.311159.31.2018 z dnia 30 października 2018 r.

¹⁵ W dniu 19 października 2018 r.

¹⁶ W dniu 25 października 2018 r.

¹⁷ Na podstawie decyzji Wojewody Śląskiego nr FBI.3111.59.17.2018 z dnia 14 czerwca 2018 r.

¹⁸ Roboty remontowo-budowlane obejmowały w szczególności: 1) połączenie w jedno dwóch pomieszczeń do zajęć rehabilitacyjnych; 2) remont łazienki z wymianą poziomów kanalizacyjnych, podejść wody oraz 3) odmalowanie dwóch pomieszczeń przejmowanych na użytek ŚDS po poprzednim użytkowniku, jaki był Dom Dziecka w Rybniku.

¹⁹ Na dzień 1 każdego miesiąca, poczynając od stycznia 2016 r., decyzji uprawniających do korzystania z usług ŚDS było wydanych: 47 w styczniu, 48 w lutym i marcu, 46 w kwietniu, 47 w maju, 46 w czerwcu, 48 w lipcu, sierpniu i wrześniu, i 49 w październiku, listopadzie i grudniu.

- w 2017 r.²⁰ w miesiącach:

- od stycznia do czerwca 40 decyzji przyznających prawo do korzystania z usług ŚDS x 1 268,00 zł;

- od lipca do października 40 decyzji przyznających prawo do korzystania z usług ŚDS x 1 268,00 + 380,40 zł dodatkowo za każdą osobę ze zdiagnozowanym spectrum autyzmu i niepełnosprawnością sprzężoną²¹;

- w listopadzie 47 decyzji przyznających prawo do korzystania z usług ŚDS x 1 268,00 + 380,40 zł dodatkowo za każdą osobę ze zdiagnozowanym spectrum autyzmu i niepełnosprawnością sprzężoną²²;

- w grudniu 50 decyzji przyznających prawo do korzystania z usług ŚDS x 1 268,00 zł + 380,40 zł dodatkowo za osoby ze zdiagnozowanym spectrum autyzmu i niepełnosprawnością sprzężoną²³,

- w 2018 r.²⁴ w miesiącach:

- od stycznia do września: 50 decyzji przyznających prawo do korzystania z usług ŚDS x 1 458,20 zł + 380,40 zł dodatkowo za każdą osobę ze zdiagnozowanym spectrum autyzmu i niepełnosprawnością sprzężoną²⁵;

- od października do grudnia: 50 decyzji przyznających prawo do korzystania z usług ŚDS x 1 612,30 zł + 380,00 zł dodatkowo za każdą osobę ze zdiagnozowanym spectrum autyzmu i niepełnosprawnością sprzężoną²⁶. Liczba uczestników ŚDS uprawnionych do korzystania z jego pomocy, jak i średnia frekwencja wynikająca z list obecności, były zgodne z miesięcznymi meldunkami przekazywanymi Wojewodzie za pośrednictwem Urzędu Miasta, co zostało zweryfikowane na podstawie list obecności i meldunków z 10 losowo wybranych miesięcy²⁷ z lat 2016-2018.

(akta kontroli str.70-80; 92-98; 340; 373; 552-554)

d) W 2017 r. dokonano zakupu wyposażenia do prowadzenia terapii metodą Tomatisa oraz Mówika²⁸, ze środków dotacji²⁹ przeznaczonej na działalność skierowaną dla osób ze spectrum autyzmu i niepełnosprawnością sprzężoną, z zachowaniem zasady konkurencyjności i zastosowaniem kryterium wyboru najniższej ceny poprzez porównanie ceny planowanego zakupu wraz z jego dodatkowym oferowanym wyposażeniem u dwóch oferentów.

(akta kontroli str. 332; 780-786)

²⁰ Na dzień 1 każdego miesiąca, poczynając od stycznia 2017 r., decyzji uprawniających do korzystania z usług ŚDS było wydanych: 48 w styczniu, 45 w lutym, 48 w marcu i kwietniu, 46 w maju, 47 w czerwcu, 48 w lipcu, 47 w sierpniu i wrześniu, 46 w październiku, 47 w listopadzie i 50 w grudniu.

²¹ Od lipca do października 2017 r. w ŚDS orzeczone spectrum autyzmu i niepełnosprawność sprzężoną posiadało po 27 osób uprawnionych do korzystania z pomocy.

²² W listopadzie 2017 r. w ŚDS orzeczone spectrum autyzmu i niepełnosprawność sprzężoną posiadało 27 osób uprawnionych do korzystania z pomocy.

²³ W grudniu 2017 r. w ŚDS orzeczone spectrum autyzmu i niepełnosprawność sprzężoną posiadało 28 osób uprawnionych do korzystania z pomocy.

²⁴ Na dzień 1 każdego miesiąca, poczynając od stycznia 2018 r., decyzji uprawniających do korzystania z usług ŚDS było wydanych: 51 w styczniu, 50 w lutym, 51 w marcu, kwietniu, maju, czerwcu, lipcu, sierpniu, 50 we wrześniu, październiku, listopadzie i grudniu.

²⁵ W 2018 r. w miesiącach od stycznia do września orzeczone spectrum autyzmu i niepełnosprawność sprzężoną posiadało po 28 uprawnionych do korzystania z usług ŚDS od stycznia do czerwca i po 30 uprawnionych do korzystania od lipca do września.

²⁶ Od października do listopada 2018 r. orzeczone spectrum autyzmu i niepełnosprawność sprzężoną posiadało po 30 osób uprawnionych do korzystania z usług ŚDS.

²⁷ Z 2016 r. za styczeń, marzec, maj, lipiec i wrzesień. Za 2017 r. za luty, kwiecień, czerwiec. Za 2018 r. za lipiec i wrzesień.

²⁸ Pronarzędzie do komunikacji alternatywnej.

²⁹ O wartości 62 005,20 zł.

e) Rozliczenia dotacji, otrzymanych i wykorzystanych przez ŚDS w okresie objętym kontrolą, składano w terminach i na zasadach wynikających z zawartych na realizację zadania umów pomiędzy Miastem Rybnik a Stowarzyszeniem³⁰.

(akta kontroli str. 11; 18; 374; 393; 409; 425; 440; 458)

f) Przeprowadzone w toku kontroli oględziny obiektu ŚDS wykazały, że spełniał on standardy określone w § 18 rozporządzenia ws. ŚDS. Budynek znajdował się w willowej części miasta, z dala od głównych ulic, co zapewniało podopiecznym ciszę i spokój. Budynek posiadał zabezpieczenia uniemożliwiające samodzielne wyjście podopiecznych na zewnątrz oraz osób niepowołanych z zewnątrz.

Teren, na którym w okresie od wiosny do jesieni mogli przebywać podopieczni na wolnym powietrzu, był ogrodzony. ŚDS zajmował część budynku będącego własnością Gminy Rybnik, oddaną w zarząd Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej w Rybniku³¹. Części budynku zajmowane przez ŚDS o łącznej powierzchni 764,90 m² połączone były łącznikiem dostosowanym do poruszania się osób na wózkach inwalidzkich. Budynek ŚDS pozbawiony był barier architektonicznych, ciągi komunikacyjne były szerokie i umożliwiały swobodne poruszanie się osobom na wózkach inwalidzkich. W ŚDS znajdowały się pomieszczenia wyposażone w meble i sprzęty niezbędne do prowadzenia w nich zajęć, w tym m.in.:

- sala ogólna umożliwiająca spotkanie się uczestników zajęć i ich rodzin (świetlica),
- wielofunkcyjne pomieszczenia do prowadzenia działalności wspierającej, aktywizującej i rehabilitacyjnej,
- pokoje do indywidualnego poradnictwa psychologicznego, socjalnego, pedagogicznego, logopedycznego,
- pomieszczenie spełniające funkcję pokoju wyciszenia,
- wydzielone pomieszczenie kuchenne z niezbędnymi urządzeniami i sprzętem gospodarstwa domowego, pełniące funkcję pracowni kulinarnej,
- jadalnia mogąca ponadto pełnić funkcję klubu lub sali aktywizacji i terapii zajęciowej lub pomieszczenia do terapii ruchowej,

ŚDS posiadał sześć toalet, w tym jedną dla personelu oraz dwie z natryskiem, a jedną z nich przystosowaną dla osób niepełnosprawnych.

Pomieszczenia ŚDS były wyposażone w sprzęty do realizacji zadań wspierająco-aktywizujących, takie jak sprzęt do treningu samoobsługi i zaradności życiowej czy sprzęty potrzebne do prowadzonych terapii, sprzęt sportowo-rekreacyjny, sprzęt komputerowy i muzyczny oraz tv-audio-video. ŚDS posiadał wydzielone pomieszczenie do prowadzenia terapii z zajęć uwagi słuchowej (Tomatis).

(akta kontroli str. 198; 787-795)

Stwierdzone
nieprawidłowości

OCENA CZĄSTKOWA

W działalności kontrolowanej jednostki, w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości

NIK ocenia pozytywnie działalność ŚDS w zbadanym obszarze. Otrzymane w badanym okresie dotacje ŚDS wydał na bieżące funkcjonowanie zgodnie z wymogami rozporządzenia ws. ŚDS. Wydatkowanie środków następowało w sposób oszczędny i gospodarny, co pozwoliło wzbogacić ofertę terapeutyczną ŚDS o sprzęt do terapii dla osób ze spectrum autyzmu i niepełnosprawnościami

³⁰ Z realizacji zadania w 2016 r. złożono, stosownie do § 8 ust. 1 i 2 umowy nr PS.526.112.2015 z 31 grudnia 2015 r., następujące sprawozdania: sprawozdania częściowe za okres styczeń - marzec 2016 r. do dnia 15 kwietnia 2016 r., za okres kwiecień- czerwiec 2016 r. do dnia 15 lipca 2016 r. i za okres lipiec-wrzesień 2016 do dnia 14 października 2016 r.; sprawozdanie końcowe do dnia 30 stycznia 2017 r. Z realizacji zadania w latach 2017-2018 złożono, stosownie do § 9 ust. 2 umowy nr PS.526.11.2017 z 23 stycznia 2017 r., sprawozdania za okres styczeń-grudzień 2017 r. do dnia 30 stycznia 2018 r. i za okres styczeń-grudzień 2018 r. - do dnia 30 stycznia 2019 r.

³¹ W dalszej części PPP.

sprzężonymi. Pozytywnie NIK ocenia również prawidłowość w dokonywaniu terminowych rozliczeń z wydatkowanych środków publicznych, które następowało na zasadach i w terminach określonych w umowach na prowadzenie ŚDS zawartych z Miastem.

OBSZAR

2. Spełnianie przez ŚDS standardów usług świadczonych na rzecz osób z zaburzeniami psychicznymi oraz zgodność realizowanych zadań z obowiązującymi przepisami

Opis stanu faktycznego

a) Celem Stowarzyszenia „Oligos” z siedzibą w Rybniku, posiadającego osobowość prawną, jest niesienie wszechstronnej pomocy osobom z niepełnosprawnościami zagrożonym wykluczeniem społecznym, dzieciom i osobom starszym. Prowadzony przez Stowarzyszenie ŚDS był w okresie objętym kontrolą placówką kategorii B przeznaczoną dla osób z niepełnosprawnością intelektualną. W okresie objętym kontrolą ŚDS dysponował 40 miejscami dziennego pobytu, a od listopada 2018 r. 50 miejscami, co odpowiadało § 5 rozporządzenia ws. ŚDS. ŚDS świadczył usługi od poniedziałku do piątku w godzinach od 7:00 do 15:00.

(akta kontroli str. 6-24; 72; 82)

Wiek korzystających z usług ŚDS mieścił się w przedziale od szesnastego do powyżej pięćdziesiątego roku życia. W okresie objętym kontrolą w ŚDS przebywało: od 21 do 25 osób w wieku od szesnastego do trzydziestego roku życia³², od 22 do 28 osób w wieku od trzydziestego pierwszego do pięćdziesiątego roku życia³³ i od trzech do czterech osób powyżej pięćdziesiątego roku życia³⁴.

(akta kontroli str. 165; 167; 176)

W okresie objętym kontrolą z usług ŚDS skorzystało łącznie 55 uczestników w 2016 r. i po 57 uczestników w 2017 r. i w 2018 r., przy czym:

- w 2016 r. (na 40 utworzonych miejsc), według stanu na początek i koniec tego roku, w ŚDS przebywało odpowiednio w styczniu 31 i w grudniu 30 osób, a średnio miesięcznie w roku 30,2 osoby;
- w 2017 r. (na 40 utworzonych miejsc i 50 miejsc od listopada), według stanu na początek i koniec roku, w ŚDS przebywało odpowiednio w styczniu 27 i w grudniu 35 osób, a średnio miesięcznie w roku 31,2 osób;
- W 2018 r. (na 50 utworzonych miejsc), według stanu na początek i koniec roku, w ŚDS przebywało odpowiednio w styczniu 39 osób i w grudniu 32 osoby, a średnio miesięcznie w roku 37,8 osoby.

(akta kontroli str. 335; 340; 348; 360; 686)

b) ŚDS posiadał aktualne dokumenty określające jego funkcjonowanie, o których mowa w § 4 ust.1 rozporządzenia ws. ŚDS, tj. statut domu, regulamin organizacyjny, program działalności domu oraz opracowane na każdy rok objęty kontrolą plany pracy domu. Regulamin organizacyjny³⁵, a także program działalności domu i sporządzane na każdy rok plany pracy domu³⁶, sporządzono i uzgadniano z Wojewodą, zgodnie z § 4 ust. 2 rozporządzenia ws. ŚDS.

³² Z czego: w 2016 r. – 23 osoby, w 2017 r. – 25 osób, w 2018 r. – 22 osoby i na dzień 25 stycznia 2019 r. – 21 osób.

³³ Z czego: w 2016 r. – 22 osoby, w 2017 r. – 28 osób, w 2018 r. – 25 osób i na dzień 25 stycznia 2019 r. – 26 osób.

³⁴ Z czego: w 2016 r., 2018 r. i do 25 stycznia 2019 r. – po trzy osoby i w 2017 r. – cztery osoby.

³⁵ Pismo Wydziału Polityki Społecznej Śląskiego Urzędu Wojewódzkiego nr PSI.0523.28.2017 z dnia 15 listopada 2017 r.,

³⁶ Pisma: Wydziału Rodziny i Polityki Społecznej Śląskiego Urzędu Wojewódzkiego nr PSI.0523.3.2019 z dnia 3 stycznia 2019 r., PSI.0523.55.2017 z dnia 27 grudnia 2017 r., PSI.0523.13.2017 z dnia 24 stycznia 2017 r. i PSIa.0523.4.2016 z dnia

Regulamin organizacyjny ŚDS, uzgodniony z Wojewodą i obowiązujący w okresie objętym kontrolą, od stycznia 2016 r. do listopada 2017 r., nie uwzględniał zapisów dotyczących utworzonych, za zgodą Wojewody Śląskiego, dodatkowych pięciu miejsc dla podopiecznych. Jak wyjaśnił Kierownik ŚDS, brak aktualizacji zapisów w ww. dokumencie był wynikiem przeoczenia, „(...) obejmując stanowisko Kierownika, w listopadzie 2016 r. nie wychwyciłem braku zaktualizowanego Regulaminu(...)”, pomimo że rokrocznie przedkładane były Wojewodzie do akceptacji inne dokumenty określające działalność ŚDS. Właściwą liczbę podopiecznych wpisano do Regulaminu w momencie przygotowywania w 2017 r. aktualizacji dokumentów, wynikających z rozszerzenia działalności Ośrodka o kolejnych 10 miejsc (tj. do 50). Jak dalej wyjaśnił Kierownik, „(...) Brak aktualizacji nie wpłynął na funkcjonowanie i działanie Środowiskowego domu samopomocy (...)”.

(akta kontroli str. 70-104; 292-298; 801-807)

Właścicielem obiektu użytkowanego przez Stowarzyszenie było Miasto, które powierzyło trwały zarząd³⁷ nieruchomości PPP w Rybniku na czas nieoznaczony. Wobec powyższego odpowiedzialność za stan techniczny nieruchomości, a w tym również wszelkiego rodzaju przeglądy i zgody na użytkowanie budynku, w skład którego wchodziły pomieszczenia ŚDS, odpowiadał Kierownik PPP. Na prowadzenie ŚDS użyczono Stowarzyszeniu lokale w Segmentach A i B budynku zlokalizowanego na działce nr 3492/68 i 3493/73 przy ul. Karłowicza 48 w Rybniku. Budynek był zdalny do użytku i przebywania w nim ludzi. Zarządca prowadził dla budynku przy ul. Karłowicza 48 w Rybniku, w którym mieścił się ŚDS, książkę obiektu budowlanego, jak również dokonywał z wymaganą częstotliwością okresowych przeglądów obiektu oraz jego instalacji³⁸.

(akta kontroli str. 154-164; 192-291)

c) Spośród osób wymienionych w § 10 ust. 1 rozporządzenia ws. ŚDS, w latach objętych kontrolą Ośrodek zatrudniał³⁹: psychologa w wymiarze 0,125 etatu w 2016 r. i 2017 r. i 0,75 etatu w 2018 r.; instruktorów terapii zajęciowej w wymiarze 8,5 etatu w 2016 r. i 2018 r. oraz 5,75 etatu w 2017 r.; pomoc instruktorów⁴⁰ w wymiarze po 2,75 etatu w 2016 r. i 2018 r. i 3 etatów w 2017 r.; fizjoterapeutę w wymiarze jednego etatu w 2016 r., 0,5 etatu w 2017 r. i 0,75 etatu w 2018 r.; pielęgniarkę w wymiarze jednego etatu w całym badanym okresie, a także pracowników, o których mowa w § 10 ust. 3 rozporządzenia ws. ŚDS w wymiarze 0,5 etatu w 2016 r. i po 1,5 etatu w 2017 r. i 2018 r.

- W latach 2016-2018 osiągnięty wskaźnik zatrudnienia pracowników zespołu wspierająco-aktywizującego dla domów typu B, określony w § 12 rozporządzenia ws. ŚDS, był wyższy i wynosił: na dzień 31 grudnia 2016 r. 2,83 etatu, na dzień

---

21 stycznia 2016 r.; Prezydenta Miasta Rybnika nr: PS.0632.2.2018 z dnia 22 stycznia 2018 r., PS.0632.1.2017 z dnia 6 lutego 2017 r. oraz PS.0632.2.2016 z dnia 3 lutego 2016 r.

³⁷ Decyzja Nr M - 72244/00010/05 Prezydenta Miasta z dnia 6 września 2006 r.

³⁸ W 2016 r., w budynku przeprowadzono: przegląd instalacji gazowej, pomiary ochrony piorunochronnej, pomiary rezystancji izolacji i skuteczności zerowania oraz ochrony przeciwporażeniowej przez skuteczne wyłączenie w urządzeniach elektroenergetycznych o napięciu znamionowym do 1KV, okresową roczną kontrolę i ocenę stanu technicznego elementów budowlanych obiektu, okresową kontrolę stanu technicznego przewodów kominowych, przegląd i konserwację sprzętu p.poż oraz wykonano badania sprawności technicznej instalacji hydrantowej. W 2017 r. w budynku przeprowadzono: przegląd instalacji gazowej, roczną kontrolę i ocenę stanu technicznego elementów budowlanych obiektu, okresową kontrolę stanu technicznego przewodów kominowych, badanie sprawności technicznej instalacji hydrantowej oraz wykonano przegląd i konserwację podręcznego sprzętu p.poż. W 2018 r. w budynku przeprowadzono: przegląd instalacji gazowej, okresową roczną i pięcioletnią kontrolę i ocenę stanu technicznego elementów budowlanych obiektu, badanie sprawności technicznej instalacji hydrantowej, badanie węży hydrantowych oraz przegląd i konserwację podręcznego sprzętu p.poż.

³⁹ Wg stanu na dzień 31 grudnia.

⁴⁰ Wykonujące zadania asystenta osoby niepełnosprawnej, o której mowa w § 10 ust. 1 pkt 5 rozporządzenia ws. ŚDS.

31 grudnia 2017 r. - 4,49 etatu i na dzień 31 grudnia 2018 r. - 3,45 etatu na każdym pięciu uczestników ŚDS.

(akta kontroli str. 516-517)

- Średnie miesięczne wynagrodzenie pracowników zespołu wspierająco-aktywizującego w poszczególnych latach objętych kontrolą wynosiło: w 2016 r. (14,125 etatu) - 35 177,91 zł (w tym 5 546,19 zł koszty pracodawcy), w 2017 r. (11,125 etatu) - 36 548,28 zł (w tym 5 571,42 zł koszty pracodawcy) i w 2018 r. (14,5 etatu) - 52 731,42 zł (w tym 8 370,11 zł koszty pracodawcy).

(akta kontroli str.518)

- Kwalifikacje kierownika ŚDS oraz pracowników zatrudnionych w Ośrodku, odpowiadały wymogom określonym w § 9-11 rozporządzenia ws. ŚDS.

(akta kontroli str. 518-521)

- Stosownie do wymogu § 23 rozporządzenia ws. śds, w latach 2017-2018 w Ośrodku organizowano zajęcia i szkolenia dla pracowników o tematyce zbieżnej z potrzebami wynikającymi z funkcjonowania Ośrodka. W 2016 r. na prośbę pracowników zorganizowano superwizję grupową z technik pn. filcowania i Powertex, wykorzystywanych w terapiach usprawniających manualnie i rozwijających u niepełnosprawnych koordynację oko-ręka. W kolejnym 2017 r., ze względu na zmiany kadrowe w ŚDS, zorganizowano dwa szkolenia pn. „Trening umiejętności społecznych”. W 2018 r. zapewniono pracownikom wzięcie udziału w łącznie 10 różnych szkoleniach w zakresie tematycznym związanym z funkcjonowaniem domu⁴¹. Ponadto, jak wyjaśnił kierownik ŚDS z każdym pracownikiem, w momencie jego zatrudnienia, omawia się kwestie funkcjonowania Ośrodka, zasad rekrutacji osób korzystających z usług ŚDS, podziału uczestników na grupy.

(akta kontroli str. 521; 648; 754-779)

- W ŚDS nie zatrudniano lekarzy psychiatrów lub neurologów. Osoby objęte opieką lekarzy w/w specjalności korzystały z poradni zdrowia psychicznego na terenie miasta, a w przypadkach osób samodzielnie prowadzących gospodarstwo domowe oraz w razie zgłoszonej przez opiekuna prawnego potrzeby pomocy dla podopiecznego, jak wyjaśnił Kierownik ŚDS, pielęgniarka zatrudniona w ŚDS umawiała wizyty lekarskie w poradniach zdrowia psychicznego⁴² lub innych poradniach specjalistycznych⁴³.

(akta kontroli str. Wyjaśnienia LKA)

- Stosownie do art. 121a ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej⁴⁴ w ŚDS, w latach 2016–2018, zorganizowano w ramach procedur psychoterapeutycznych trzy grupowe superwizje dla pracowników zatrudnionych w Ośrodku w łącznym wymiarze 20,5 godzin⁴⁵ przeprowadzone przez zewnętrznego superwizora.

(akta kontroli str. 507-512)

---

⁴¹ M. in. konferencje: „O komunikacji pomiędzy osobami autystycznymi a neurotypowymi”, „Systemowe możliwości wspierania osób z niepełnosprawnością – dobre praktyki”. Szkolenia „Praca z osobą dorosłą autystyczną”, „Stosowana analiza zachowań w terapii dzieci i młodzieży ze spectrum autyzmu i zaburzeniami w zachowaniu”; „Rehabilitacja społeczno-zawodowa osób psychicznie chorych i niepełnosprawnych intelektualnie, sposoby postępowania w kontakcie z osobami z zaburzeniami psychicznymi”.

⁴² Poradnia Zdrowia Psychicznego przy SPZOS Państwowy Szpital dla Nerwowo i Psychicznie Chorych przy ul. Gliwickiej 33 w Rybniku, Poradnia neurologiczna – Centrum Medyczne Sp. Z.o.o. NZOZ ul. Byłych Więźniów Politycznych 3 w Rybniku.

⁴³ Np. poradnia okulistyczna, ginekologiczna, diabetologiczna.

⁴⁴ Dz. U. z 2018 r. poz. 1508, ze zm. W dalszej części *Ustawa o pomocy społecznej*.

⁴⁵ Z czego, w: 2016 r. w wymiarze 12 godzin, w 2017 r. w wymiarze 3,5 godzin i w 2018 r. w wymiarze 5 godzin.

d) Zakres usług świadczonych podopiecznym przez ŚDS zweryfikowano w oparciu o dokumentację 21 podopiecznych skierowanych do Ośrodka w latach 2016 – 2018. Stwierdzono, że dla każdego z 21 podopiecznych sporządzono w uzgodnieniu z ich prawnymi opiekunami, zgodnie z § 7 ust. 7 rozporządzenia ws. ŚDS, indywidualne plany postępowania wspierająco – aktywizującego⁴⁶. W w/w planach w sposób zindywidualizowany obejmowano kierowanych do ŚDS działaniami wymienionymi w §14 ww. rozporządzenia, do których należały: trening funkcjonowania w codziennym życiu, trening umiejętności interpersonalnych i rozwiązywania problemów, trening umiejętności spędzania wolnego czasu, poradnictwo psychologiczne, pomoc w dostępie do niezbędnych świadczeń zdrowotnych, i inne, w tym np. trening techniczno-krawiecki, trening ceramiczny, trening ekspresji ceramicznej czy zajęcia muzyczne i muzykoterapia połączona z relaksacją.

(akta kontroli str. 645-647; 649-677)

- Opracowane przez zespół wspierająco – aktywizujący, o którym mowa w § 2 pkt 7 rozporządzenia ws. śds, składający się z pracowników ŚDS i jego kierownika, indywidualne plany postępowania wspierająco – aktywizujące poddawano w okresie objętym kontrolą analizie i ocenie z częstotliwością nie mniejszą niż wskazana w § 13 ust. 2 ww. rozporządzenia, tj. raz na sześć miesięcy⁴⁷.

(akta kontroli str. 516-521; 655-657; 664-665; 674-685)

- Podopiecznym Ośrodka umożliwiono, zgodnie z § 15 rozporządzenia ws. ŚDS, w całym badanym okresie spożywanie ciepłego posiłku, przygotowywanego w ramach codziennych treningów kulinarnych.

(akta kontroli str. 375; 379; 441; 443; 448-449; 459; 462)

- W myśl § 20 rozporządzenia ws. śds zapewniono w latach 2018 – 2019 uczestnikom z zaburzeniami zachowań lub niepełnosprawnością fizyczną usługi transportowe polegające na dowożeniu i odwożeniu z zajęć.

(akta kontroli str.376; 380; 450;463; 796-800)

- W celu dokumentowania świadczonych usług w ŚDS oraz stosownie do zapisów § 24 ust. 2 rozporządzenia ws. ŚDS, prowadzono dla każdego z uczestników dokumentację indywidualną, na którą składały się decyzje kierujące do Ośrodka, kopie orzeczeń o niepełnosprawności, indywidualne plany postępowania aktywizująco-wspierającego, notatki pracowników dotyczące aktywności uczestników w zajęciach, ich zachowań oraz okresowe oceny osiąganych wyników z realizowania indywidualnych planów aktywizująco-wspierających.

(akta kontroli str. 645-647)

- Korzystający z usług ŚDS, w latach 2016 – 2018 byli objęci dokumentacją zbiorczą prowadzoną przez ŚDS. Zakres prowadzonej dokumentacji odpowiadał wymogom określonym w § 24 ust. 3-6 rozporządzenia ws. ŚDS. Dokumentacja zbiorcza, w postaci ewidencji uczestników, zawierała dane o ich obecności na zajęciach w poszczególnych dniach miesiąca. Dzienniki dokumentujące pracę pracowników zespołu wspierająco-aktywizującego, zawierały listy uczestników, ich obecność oraz tematy przeprowadzonych w danym dniu zajęć potwierdzone podpisem osób prowadzących zajęcia. ŚDS posiadał również listy obecności podopiecznych, w których odnotowywano ich stawienie się w Ośrodku, zawierające podpisy korzystających z usług lub podpisy upoważnionych do tego pracowników domu.

⁴⁶ W dalszej części *Plany*.

⁴⁷ Zebrania zespołu wspierająco-aktywizującego odbyły się: w 2016 r. w dniach 7 stycznia, 6 czerwca i 3 listopada; w 2017 r. w dniach 4 stycznia, 12 czerwca i 5 grudnia; w 2018 r. w dniach 4 czerwca i 7 grudnia.

Przeprowadzona anonimowa ankietyzacja wśród prawnych opiekunów⁴⁸ podopiecznych ŚDS w Rybniku, wykazała, że wysoko oceniają oni poziom usług oraz wyposażenie Ośrodka. Na pytania:

- w jakim stopniu usługi świadczone przez ŚDS oraz prowadzone zajęcia dostosowane są do potrzeb podopiecznych – na 16 udzielonych odpowiedzi ośmioro ankietowanych (50%) odpowiedziało, że dobrze, czterech ankietowanych (25%) odpowiedziało, że bardzo dobrze, a po dwóch ankietowanych (po 12,5%) oceniło na raczej dostosowane i słabo dostosowane;

- czy usługi świadczone przez ŚDS przyczyniają się do wzrostu umiejętności społecznych uczestników Ośrodka – na 16 udzielonych odpowiedzi ośmioro ankietowanych (50%) oceniło, że dobrze rozwijają umiejętności, pięcioro ankietowanych (31%) odpowiedziało, że bardzo dobrze rozwijają te umiejętności, a po jednym ankietowanym (po 6,3%) stwierdziło, że umiarkowanie, słabo i nie rozwijają tych umiejętności;

- jak ocenilibyście Państwo bazę materialną ośrodka i jego wyposażenie – na 15 udzielonych odpowiedzi ośmiu ankietowanych (53,3%) oceniło ją dobrze, dwóch ankietowanych (13,3%) oceniło bardzo dobrze, czterech ankietowanych (26,7%) oceniło bazę materialną ośrodka i wyposażenie słabo, a jeden ankietowany (6,7%) ocenił bazę materialną i wyposażenie ŚDS zadowolająco;

- czy występują jakiegokolwiek mankamenty w funkcjonowaniu ŚDS, a których wyeliminowanie przyczyniłoby się do poprawy jakości świadczonych przez Ośrodek usług – na 13 udzielonych odpowiedzi siedmiu ankietowanych (53,6%) odpowiedziało, że nie ma takowych, a sześciu ankietowanych (46,2%) uznało, że mankamentami ŚDS są: zbyt częsta rotacja kadry wśród opiekunów, dobór kadry, niedofinansowanie transportu podopiecznych do i z Ośrodka, brak hali sportowej czy placu zabaw;

- jak oceniają Państwo współpracę z pracownikami domu w celu zapewnienie integracji społecznej uczestników ŚDS – na 14 udzielonych odpowiedzi siedmiu ankietowanych (50%) odpowiedziało, że dobrze, pięciu ankietowanych (35,7%) odpowiedziało, że bardzo dobrze, a dwóch (14,3%) odpowiedziało, że źle (niewystarczająco).

Dziewięć osób (60% udzielających odpowiedzi) - uważa, że zakres świadczonych usług przez ŚDS należałoby rozbudować i zatrudnić lekarza, rehabilitanta, doposażyc sale, a także uruchomić usługę polegającą na możliwości pozostawienia podopiecznego w ŚDS na pobyt całodobowy.

e) W latach 2016 – 2018 uprawnione podmioty⁴⁹ nie przeprowadzały kontroli w ŚDS w zakresie poprawności realizacji powierzonego mu zadania publicznego.

(akta kontroli str. 105-106; 558; 686-753; 808)

f) Sprawozdania z działalności ŚDS w roku budżetowym, o których mowa w § 25 rozporządzenia ws. ŚDS, których adresatem był Wydział Rodziny i Polityki Społecznej Śląskiego Urzędu Wojewódzkiego składano za pośrednictwem zlecającego prowadzenie ŚDS Urzędu Miejskiego w terminach: do 8 lutego 2017 r. za rok 2016, 30 stycznia 2018 r. za rok 2017 i do 31 stycznia 2019 r. za rok 2018, a zawartość sprawozdań była wyczerpująca i spełniała kryteria, o których mowa w pkt 2 § 25 w/w rozporządzenia.

(akta kontroli str. 330-339; 502-506)

⁴⁸ Ankiety rozesłano do 21 opiekunów prawnych, 16 z nich udzieliło odpowiedzi.

⁴⁹ Tj. Urząd Miasta, Wojewoda Śląski, Sanepid, NFZ.

g) W okresie objętym kontrolą, ŚDS podejmował współpracę z podmiotami i instytucjami, o których mowa w § 21 rozporządzenia ws. ŚDS, zajmującymi się osobami niepełnosprawnymi intelektualnie na rzecz ich integracji społecznej. Należały do nich: ŚDS z Raciborza – w zakresie wymiany doświadczeń w pracy z uczestnikami ŚDS; Ośrodek Pomocy Społecznej w Rybniku⁵⁰ - w zakresie monitorowania sytuacji domowej podopiecznych i świadczenia pracy socjalnej klientom ŚDS w miejscu ich zamieszkania; Przychodnia Specjalistyczna i Państwowy Szpital dla Nerwowo i Psychicznie Chorych w Rybniku – w zakresie bieżącego monitorowania stanu zdrowia podopiecznych ich hospitalizacji, zakupu leków czy uzgadniania wizyt lekarskich; ŚDS Cogito Noster w Rybniku-Niedobczycach – w zakresie diagnozowania potrzeb zgłaszających się chętnych na korzystanie z usług; rodziny i opiekunowie prawni uczestników, z którymi prowadzono bieżącą współpracę.

(akta kontroli str. 333-334; 338-339; 505-506)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki, w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości

OCENA CZĄSTKOWA

NIK ocenia pozytywnie ŚDS w zbadanym obszarze. Spełniał on standardy określone w rozporządzeniu ws. ŚDS zarówno pod względem lokalowym, jak i zatrudniania odpowiedniej kadry sprawującej opiekę nad podopiecznymi. Pozytywnie NIK ocenia również standard usług świadczonych podopiecznym, a także umożliwienie spożywania gorącego posiłku i dostęp do usług transportowych polegających na dowożeniu na zajęcia i odwożeniu z zajęć podopiecznych. NIK pozytywnie ocenia też kompletność dokumentacji, którą prowadzono dla każdego korzystającego z usług Ośrodka, zgodnie z wymogami rozporządzenia ws. ŚDS, a także terminowość dokumentacji sprawozdawczej przekazywanej zlecającym zadanie prowadzenia Ośrodka.

IV. Pozostałe informacje i pouczenia

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do dyrektora Delegatury NIK w Katowicach. Prawo zgłaszania zastrzeżeń, zgodnie z art. 61b ust. 2 ustawy o NIK, nie przysługuje do wystąpienia pokontrolnego zmienionego zgodnie z treścią uchwały w sprawie zastrzeżeń.

Katowice, dnia 29 marca 2019 r.

Kontroler
Beata Olejnik
Specjalista kontroli państwowej

Najwyższa Izba Kontroli
Delegatura w Katowicach

⁵⁰ W dalszej części OPS.